

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum animae peccatricis

Jacobus <van Gruitrode>

[Köln], [um 1493]

Capl'm V

[urn:nbn:de:bsz:31-293388](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293388)

De tpe vivitur de spacio vivēdi diminuit. vt oīno nihil aliū
sit vita p̄ns q̄ cursus ad mortē. in quo nemo stare paululus
vel tardius ire p̄mittit. sed regent oēs pari motu singul die
bus facere dictā ad corpis mortē. **Seneca** Quotidie mori
mur. qz quotidie demit aliqua ps vite. ecce dilectissime si be
nete inspereris et verba tibi iam dicta ac etiā postea scribē
da cordis auribz diligenter p̄ceperis potius deberes dice/
re vado ad moriendū q̄ crederes p̄ longū tps vivere. et forte
diceres hec verba vltima vado ad moriendū tu at̄ estimas
diu vivere. et hec tpalia bona et mūdana gaudia annis mul
tis in delicijs possidere. **Sed** karissime nō sic hō em̄ vt ait
psal. Vanitati similis factus dies eius

De falsa mūdi glia potentia et dignitate et caducis eius
diuitijs cōtemnendis. **Lapl'm. v.**

Si sunt p̄ncipes gentiū qui dominant sup bestias
que sunt in terra q̄ in auribz celi ludunt q̄ argentum
thefaurizāt et aurū in quo cōfidūt homines et nō est fi
nis acq̄sitōis eoz exterminati sunt ad inferos descēderūt. et
aliq̄ in loco eoz surrexerūt. vt scribit **Baruch. iii.** Et hec p̄ba
p̄tractās in somnis suis sic ait. **Ubi** sunt insupabiles ora/
tores. vbi q̄ cōueniētius festa disponebāt. vbi equoz splen
di nutritores. vbi exercitū ducēs. vbi satrapes et tyrāni. non
ne oēs puluis et fanille. nōne in paucis versibz est eoz medi
morā vite. respice sepulchra eoz et vide q̄s seruus q̄s dñs
q̄s diues q̄s paup. et discerne si potes villicū a rege fortem
a debili pulchrū a deformi. **Sciendū** est qz hūana glia ex q̄
cūqz re pueniat est fugēda: **Primo** qz vilissima est in sua cō
ditōe. **Secūdo** qz falsissima in p̄missione: **Tercio** qz vanissi
ma et fragilissima induratiōe. **Quarto** qz malignissima in re
tributiōe. **Dico** p̄mo qz mundana glia nob̄ est iō fugēda: q̄
vilissima et hoc de sua natura. scribit em̄. **i. Mach. ij.** Glia
eius stercus et ymis. hodie extollit̄ cras n̄ inuenit̄. **Quid** in
rebo stercore detestabilius. qd̄ in aialibz verme vilius. **Et** in
anis glia hoīs in stercore et verme cōsistit. hoibz nō est ap
petēda sed fugēda. **Est** aut̄ mūdi glia putrido ligno similis.
De q̄ philo. docet et experiētia cōprobat qd̄ de nocte lucet

sed putridū apparet in die. Quid em̄ est putridū hoīez in va
na gl̄ia de nocte lucē habere nisi in hoc tpe qđ nocti ymbro
se est sile gl̄iosus incedere et luminosus infirmis oculis ap/
parere. qđ nō pnt nisi fm ea (que foris sūt) iudicare. sed q̄ndo
dies iudicij venerit in q̄ deus illuminabit abscondita tene
braz et manifestabit cōsilia cordiū tūc qđ nūc vident gl̄io
si apprebunt putridi vilissimi et penitus nō curādi. Itē ta
les mundi potentes sunt lucipere siles. que volando in no/
cte lucet et in die latet ac tota nigra apparet. Si hec attēde
rēt qđ in caducis suis diuinijs gloriānt. qđ q̄nta fetiditate car
nis postmodū reuersure in cinerē nō nobilitate potētia et di
gnitate extollunt et p̄tēdo alios dep̄munt qđ in futuro vilis
sini nigri et putridi apprebūt nō puto qđ mō cordialit̄ de
testarent gl̄iam huius mūdi t̄palem. hoc scientes qđ impos
sibile ē sicut dicit Hiero. vt hō in celo et in terra appareat gl̄io
sus. Secūdo dicebat qđ gl̄ia mūdāna est nobis fugiēda quia
est fragilissima: nec est vlla stabilitate firmata. sic namq; est
defectiua. vt quelibz vaporosa vel fumosa substātia. fumus
em̄ quāto plus se in altū erigat tanto plus desinit donec pe
nitius euāescit flos magni odoris et ad t̄pus innumerabil̄
venustatis ad modicū tactum venti vel solis arefcit et om
nis gloria eius perit sic mundi gloria. **Isa. iij.** Omnis ca
ro fenum et omnis gl̄ia eius sicut flos feni exaruit fenum et
flos cecidit. et omnis gl̄ia eius perit. Amatores ergo huius
temporalis gl̄ie similes sunt feno tectorz qđ priusq; euella
tur exaruit. **Unde Eccl̄i.** Omnis potentatus oīs vita rerū
est hodie et cras moriet̄. nam vbi est nūc gl̄ia regis. Asueri qđ
per centum et viginti p̄nuncias impabat. **Ubi** illius gloria
magni **Alexādi** in cuius cōspectu om̄is terra siluit. **Dach**
primo. vbi nunc gloria totius imperij quod admodum fere
om̄ia regna terre p̄domuit. vbi sunt p̄ncipes mundi qui do
minabant supra bestias. nonne om̄es tam pegrini q̄s hospī
tes vnus diei veloci sine trāsuerūt. vere sic: nā vnus ex eis
non remansit. quia in vanitate defecerunt dies eoz et anni
eoz cum festinatōe. **Vi**uere nāq; mori. mors nulli parit ho
mōi. **Mors** fera mors neq; mors sortē diuidit equā. **De cū**

etis legē tollit cum paupere regē. Tercio mūdāna gloria est
nobis ideo fugienda. qz falsissima nulli seruās promissa. sed
oīs hoīes fallens in via quē em̄ impatorū. quē pncipū nō
decepit. longā em̄ z honorabilē vitā. pacificā z securā potē/
tiā. pmittit suis. cum vnū momentū tēpōs vite addere nō pos
sit. Quis in tēpali glia Alexandro similis q̄ nunq̄s vllū bellū
pdidit. sed cum paucis multitudinē deuicit. nullā ciuitatez
obsedit quā nō supauit. nullā puinciā inuasit quam nō sine
dñationi submisit. z tñ qñ oīa se subiugasse credidit et pa
cifice vitam ducere spanit. tūc in momento vno depijt. quid
igī hanc mūdi glām seq̄ris. a q̄ in morte inuari nō poteris
¶ **Uñ Petrus blesens** in q̄dam eplā. **Stia** mūdi fallax z sedu
ctoria. suos decipit amatores. q̄cquid em̄ vel in futuro vel
in pñti. pmittit p̄tendit. totū ad nihilūz deueniet et tanq̄s aq̄
decurrēs. Quarto mūdāna glia nob̄ est iō fugiēda et contē/
nenda qz malignissima in retributōe. qz nō pducit ad gloriā
sed penā et cōfusiōē sempiternā. ¶ **Uñ Osee. iij.** **Stia** in ig/
nominā seu p̄fusiōē. potētia in impotentiā. sapiētia in stul
ticiā. et oīs dilectio in maximā penā. nā et iuxta mensuram
culpe. erit mēsurā pene. ¶ **Diero.** em̄ illos alloq̄t cupidos tēpal
glie dī. **Se** ve vob̄ q̄ ad celoz. regna diuitiaz. itinere festina
tis. qm̄ facilius est camelū intrare p̄ foramē acus q̄s diuites
intrare regnū celoz. nō mea hec p̄ba sunt. s; xpi si hec reuo/
cabīl est snia. xps oīm nō est deus. celū inq̄t et terra trāsibūt
verba at̄ mea nō trāsient ¶ **Alulate** o vos miseri vento insta/
bilis fortune nobiles et potētes q̄ alios confunditis et tan
q̄ ignobiles cōculcatis et huius mōdi vanitatib; honorūq;
et falsaz. dignitatū fumo obcecati. cū vīe vite breuissime te/
la morte velut a texente forte hac nocte scindēt et in inferno
sine interminabili p̄ alijs cruciabimini cōtinue moriēdo vi
uētes in laborib; hoīm in mūdo. nō estis imo nō solū cū ho
minib; labores nō fertis. sed laborātes viuere nō pmittitis
idcirco nō cū hoīb; sed cū dyabolis flagellabimini. q̄to em̄ in
mōdo maior fuerit glia et leticia. tāto in inferno maior prepa
rat̄ pena. ¶ **Sed** quid dicā duodecim fatemur xpm̄ aplos ele
gisse. quozū oīm vnus solus bartholomeus carnis origine

fuit nobilis & sanctus **M**atheus diuitijs (anteq̄ recipet apo-
stolatū) insisterat. ceteri vero erāt paupes piscatores. **S**ur
hec retuli audiat si x̄ps est verax et oia que ex ore eius au-
diui mēdacia nō sunt. huius mūdi hoīm vix vnus apius re-
perit sub nube qui vere eoz vite mūde credat. sed post mo-
dicum t̄pis in tormētis sentiet se positos: **S**ed forte q̄s ve-
ritatis lumie cecus mirabit̄. ad quē ego si ex hoc me interro-
garet r̄sponderē nonne. vnico credimus dānari hoīem mortali
pctō. sed si hoc inquit ita est. vix saluabit̄ vnus de centū mi-
libus s̄ q̄d diues. et mortalis fame aura pastus aliud est q̄
quoddā oīm peccatoz vas putridū. vbi supbia est. vbi luxu-
ria: vbi auaricia. nōne in diuitib; nobilib; potentib;. nōne
et latrones sunt q̄ paupez mercedem violenter depredāt et
eos deprimunt atq; necāt. q̄ ex vbertate domus dñi diuiti-
as vt paupibus necessaria ordinaret̄ receperūt. **S**erte super-
fluitatem vestimentoz supfluitati ruine addit̄ de pauperi-
bus frigore & nuditate morientib; nō curātes palacia et ma-
gna erigūt edificia. vt humanis oculis p̄templētur. & pau-
peres in plateis moriant̄ incōmodis cōuinia alijs frequēter
preparāt diuitib;. vt fercul̄ delicatissimis sui ventris repleāt
ingluuie. q̄bus paupes fame pereunt. q̄d aliud est q̄ pecca-
ta vita eoz. si venter repletus est tanta cibozum copia. nōne
adest ad fozes luxuria. q̄d ergo amplius loqr̄. oīm em̄ mor-
taliū lingua deficeret. vt pctā (que faciāt) int̄tinaret nec deū
nisi somniādo cognoscūt. nec se vtputo morituros arbitra-
tur. ille em̄ facile in pctis labit̄. q̄ se moriturū nō cogitat & de
um sibi fore iudicē ignorat. vere nimis est imbecillis & miser
cui hoz nō est memoria. si cūcta dyabolica tēptamēta nō fa-
cile vilipēdit. idcirco vere dicā. si deū suū iudicēz vere agnos-
cerent. & si se mori crederēt nō peccarēt saltē tā secure **S**ur hi
miserrimi ad eccliam p̄perāt. vt diuinis intersunt mysterijs
an vt contemplant̄ muliez valorem. hec sua meditatio. hec
p̄dicatio. hec dei cogitatio. sic diuinā percuntant̄ legē. vt pe-
cuniā terras et mare pagrantes crebris vigilijs et meditati-
onib; sibi a filijs suis et diuitias cōgregent certantes. vesti-
menta sua in societate mira. artificij varietate frequēter mi-
c

tent. Qui et ludos. hastiludia. choreas. prouocatōnes. ebri
etates magna cōiūnia. delicata fercula suis alternatim exhi
beant sodalibus mulieres ad suam voluptatem explendaz
sufficenter habeant. Sed vere miseri quod facitis agnosci
tis. corpus ante tempus destruitis et animam interficitis.
Unde infirmitates et mors taz in tempestiua. nisi ex nimia
ciborum copia et frequenti mulierū vsu deum deludere cre
ditis. certe deluditis vosmetipos. pro corpore obliuiscimi
ni animā. et ecce corpus cum anima ante tempus destruit
et ideo gaudere iocundamini et letamini in hoc breuissimo
temporis spacio q̄ habetis vt postmodū cum dyabolo sine
fine t̄pis lugeatis. Quid facitis ne differatis frequentissime
vestimēta p̄mutatis ne forte dispereat nobilitas. ne sunt qui
vos excedāt vt in inferno verecundiā recipiatis et cōfusiōne
vbi cōiūnia. vbi delicata fercula. vbi vina preciosa et mixta
aromaticis vel pipere. epulemini et inebriemini. nō em̄ post
mortem amplius hoc facietis. sed cū diuīte q̄ quotidie epu/
labatur splendide in gehenna guttam aque minimā pop̄ta/
bitis nec habere poteritis. seminate in corruptiōe et de cor
ruptione colligetis in die iudicij cum vobis dicet. Ite ma
ledicti in ignez eternum qui paratus est dyabolo et angelis
eius. Ne u cor lapideum si illum diem expectas. diē terribi
lem et horribile. in quo nō solum de luxurijs. vestibus. ebri
etatis. et cōmessationibz de tpe amisso q̄ vixisti. sed etiā
oportebit de qualibet locutione vana reddere rationē. Cur
nō emendatis. cur moraris miser de die in diem p̄uertī ad
dñm. cur te iam maloz non penitet. ecce mors p̄perat vt te
cōterat die nocteq; currens. ecce dyabolus iaz p̄perat vt te
recipiat. ecce diuītie tue tibi deficient. ecce vermes corpus
quod tanta nutris diligētia expectāt vt illud rodant quous
q; coniunctū anime cuz illa pariter penas habeat infinitas.
Quid errādo p̄ huius vitā seculi in vanitatibus petis sola/
tia diuītijs gl̄iam t̄c. tibi placita nō inuenies hic. qz hic nō
sunt. sed si vera queris gaudia. ad illam celestē gl̄iam t̄s to/
fius p̄pera. certe illa gaudia vera sunt. que oculus non vidit
nec auris audivit. nec in cor hominis ascendit. dimitte que

so caduca et momentanea vt habere valeas ppetua et eter/
na. Sed quid eis qui nec timore nec dei amore nec mortis
nec tormentoz subsequentiū timore a peccatis cessant. sed
dolent. scz vt optant prauaz non possunt ducere vitam. Ne
ve miseri qui hic ridetis. quia plangeris. ve qui ista optatis
temporalia gaudia. qz vobis inuitis sustinebitis tormenta
infernalia. Ecce vobis restat modicuz tēporis implete mē/
suram vestrarum miseriaz seu maliciaz. vt veniat sup vos
omnis indignatio diuina. fruamini hoc in paruo tempore io
cis et ebrietatibus prelijs cōtentionibz choreis et puocatio
nibus. nec vacuum pterite tps pmittatis. quid moriamini
dum viuitis congregate filijs vestrīs honores diuitias et
potentias. vestrā augmētate nobilitatem et famā. vt et fi/
lij vestri possint (que fecistis) explete. quanto cū illis in infer
no ampliora patiamini tormenta. Sz forte dñs diceret beni
gnus est deus et misericors q̄ omnē peccatorē ad se redeun
tem recipit et ei indulget Verum hoc q̄dem esse fateor qz be
nignior est dñs q̄s creditur et vnicuiqz parcat ad se cum de/
cet redeunti. nonne benignissimus est dñs. qui tantas inur
rias tollerat a peccatoribz dans eis tps spacū vt emenden
tur. sed hoc noueris. qz sicut benignus est tolerāda: ita iust⁹
est puniēdo. Sed dñs itez dicit qz licet vir q̄ toto tpe vixerit
minime bñ fecit: in mortis tñ articulo accepta pñā a deo ve
niā obtinebit. Veu q̄s vana suspiratō. et falsa meditatō. ric
de centū milibz hoīm (quoz mala fuerit vita) merebit indul
gentiā habere vnus vir totus in peccato genitus z enutri/
tus q̄ non fm deum vixit. nec cognouit nec de eo audire vo
luit nec se peccare agnouit nec qd pñā sit nisi forte dormiē
do nouit. totus adhuc secularibz innotatus negocijs quez
angustia pmit filioz quos deserit que infirmitas pterit. que
dolor diuitiaz z bonoz tpalū cōcutit. cū eis n̄ posse āplius
frui se cernit aliquā dō accipiet pñāz. quā nō accipet si ad
huc sanari se crederet. certe pcludā q̄ dū sanus ē deū offēde
re nō formidat. in morte nō merebit diuinā obtinere indulgē
tiā. q̄ nāqz est pñā quā solam dñs accipit q̄ se viuere amplius
non posse cernit: qui si ex infirmitate conualesceret peior q̄s
c uij.

prius fieret. scio enim modicos pecuniosorum in mortis articulo accepta p[ri]ma cōualuisse corpe et peiorasse vita hoc teneo. h[ic] iterū puto. hoc multiplici experientia didici q[uod] eius nō est bonus finis cuius semp mala fuit vita. q[uod] p[er]tā nō timuit. s[ed] mūdi vanitatib[us] sp[iritu] vixit. hec oīa. Hiero. Pro his oībus dilectissime mi si recte sapis si tecū lumen oculoꝝ est. p[er]tenne ⁊ relinque hec oīa. scz caducas mundi diuitias: falsas eius gloria p[ro]pter eum q[ui] est sup[er] oīa. et q[uod] prodest homini. si lucretur vniuersum mundū. aie vero sue detrimentū patiat[ur]. Scito omnē honorē huius seculi esse impedimentū gr[ati]e. et q[uod] deteriorius est peremptoriū salutis eterne. quem enī legimus a secularib[us] delicijs ad eternas delicias demigrasse. **Q**u[od] q[ui] fallax et vana est gl[ori]a quā homines ab inuicem petunt et accipiūt et gl[ori]am (que a solo deo est) nō querunt. homo si alijs preferri se petit. nōne collega est eius q[ui] dixit. Nonā sedā meā in aq[ua] lone et similis ero altissimo. s[ed] quiuis ascendit cathedrā eiusdem timeat precipitiū et ruīnā. Et inquit Augustinus. **Q**u[od] q[ui] felix q[ui] beatus qui solo desiderio eternitatis inardescit. qui nec p[ro]sp[er]itate attollitur. nec aduersitate quassat[ur]. et dū nihil habet in hoc mūdo q[ui] diligat. nil est in mūdo quod p[ro]timeat. ⁊ gl[ori]a huius mōdi nihil aliud est q[ui] quedā vana aurū in flatio. **Q** ergo q[ui]ntum excecatus es si huius seculi gl[ori]ā q[ui]ris. Nam vt ait Anselmus. Non p[otes]t hō esse in honore sine labore. in prelatione sine turbatione. in sublimitate sine vanitate. Unde karissime si prudēter periculu[m] tuu[m] (quod de tpali mundi honore incurris) aduerteres proculdubio a seculi vanitatibus te cohiberes

De morte semper timenda et vbiq[ue] expectanda

Capitulum. vi.

Emor esto quoniam mors non tardet. Scribit enim q[uod] multa bona conferat homini meditatio et memoria mortis quod in multis sacre scripture locis declaratur. Unde Ecclesiastici primo dicitur. Memorare non vniuersa et in eternū non peccabis. ibi Bernar. ita ait. Summa felicitas est meditatio mortis assidua: hanc homo secū vbiq[ue] portet et in eternū non peccabit. Et ait Augustinus